

تغذیه

مدرسه‌های علمیه با ضرورت لزوم تغذیه مناسب و فصلنامه‌های علمی و پژوهشی، می‌توانند به عنوان فعالان در جهت تضمین سلامت جسمانی و روانی دانش‌آموزان و معلمان در مدارس و مراکز آموزشی، نقش بسزایی را ایفا نمایند.

- عوامل موثر بر تقویت اعتقادات دینی
- روش‌های نوین تغذیه
- نقش نوین معارف در تقویت اعتقادات دینی
- نقش پدر در تقویت اعتقادات دینی فرزندان
- نقش دوست‌یاری در تقویت اعتقادات دینی
- نقش مسرور در تقویت اعتقادات دینی

صاحب امتیاز: مدرسہ علمیه حضرت زینب علیہا سلام

مدیر مسؤؤل: مرضیہ پارسائی راد “رئوف“

سر دبیر: سیدہ اعظم التفاتی فاز

مدیر اجرایی: مرضیہ آذر کمان زاده

طراح و صفحہ آرا: زهرانجفی

باسپاس ویژه از خانم گیتا محسنی که ما را در تهیه و تنظیم این شماره نشریہ یاری دادند

فهرست مطالب

سرمقاله | ۴

عوامل موثر بر تقویت اعتقادات دینی | ۶

روش های تربیتی موثر | ۱۴

نقش تربیتی مادر در تقویت اعتقادات دینی | ۲۲

نقش پدر در تقویت اعتقادات دینی فرزندان | ۳۰

نقش دوستان در تقویت اعتقادات دینی | ۳۶

نقش فرد در تقویت اعتقادات دینی | ۴۵

سخن سردبیر

سَمَقَات

پروژه نفوذ؛

همواره خود را در معرض شکست می‌بینند؛ تلاش می‌کنند تا از طریق نفوذ و تغییر باورها به مقاصد خود دست یابند و این شیوه همواره تحت فرماندهی شیطان و با افکاری برخاسته از شیوه‌های شیطانی صورت می‌پذیرد.

امروزه مستکبران که با تفکری شیطانی به دنبال سلطه بر دیگران هستند، می‌کوشند تا با همین پروژه‌ی نفوذ در قالب‌های گوناگون؛ به قلب و روح و جان و مال انسان‌ها راه پیدا کنند و آنها

سابقه‌ای به وسعت تاریخ دارد. از همان زمان خلقت انسان که خداوند متعال کمال انسان را پایبندی به باورها و اصول معینی دانست، شیطان هم قسم یاد کرد که از هیچ تلاشی برای رخنه در این اعتقادات فروگذار نکند و به فرموده قرآن (اعراف/ ۱۷۰) با همه قوا برای رسیدن به هدفش وارد شود و این آغاز «پروژه‌ی نفوذ» برای تغییر باورها و سست کردن آرمان‌های الهی در انسان‌ها بود. **جنگ بین حق و باطل از همان زمان تا حال ادامه داشته و لشکریان باطل که**

و نفوذ قرار گرفته است «خانواده» است؛ بنیاد اصلی در یک جامعه که سلامت یا فسادش به طور مستقیم بر جامعه تأثیرگذار خواهد بود. پروژه‌ی نفوذ دشمن برای رخنه در خانواده‌های اسلامی با پشتوانه‌های مالی و فکری گسترده و عمیق از جمله تهدیداتی است که در صورتی که از سوی آحاد جامعه و متولیان فرهنگی مورد توجه قرار نگیرد و برنامه‌های لازم برای مقابله با آن در نظر گرفته نشود؛ ضربه‌های مهلکی را به بدنه جامعه وارد خواهد آورد. شناخت مظاهر و مصادیق نفوذ؛ راه‌های حاکمیتی و خانوادگی برای مقابله با نفوذ و شیوه مدیریت این نوع نفوذ از جمله مسائلی است که در این موضوع لازم است مورد دقت و کارشناسی صورت بگیرد.

شماره ۳۹ نشریه عقیده به این موضوع پرداخته است.

را تحت سیطره خویش درآورند. نفوذ گاهی به شکل فیزیکی و در قالب جنگ نظامی اتفاق می‌افتد و گاهی به شکل غیرملموس و به اصطلاح «نرم» صورت می‌گیرد؛ آنچه ما در حال حاضر در موضوع نفوذ با آن مواجه هستیم شکل دوم آن است یعنی نفوذ در قالب «جنگ نرم» همان مسأله‌ای که بارها از سوی رهبر انقلاب و با اصطلاحات گوناگون هشدارش داده شده است؛ **جنگ نرم، ناتوی فرهنگی، شبیخون فرهنگی و...**

در جنگ نرم، دشمن به سراغ سنگرهای اصیل و معنوی می‌آید و آنها را منهدم می‌کند. به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی می‌آید. جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم. (بیانات رهبری،

۸۸ / ۹ / ۴

یکی از پایه‌های اساسی و ارکان مهمی که از سوی دشمن در معرض این جنگ

عوامل نفوذ فرهنگ غربی در خانواده ی اسلامی پرداختن به سبک زندگی و رسانه و...

♦ زهرا اسحاقی - طلبه سطح ۳

♦ چکیده

موضوع این مقاله عوامل نفوذ(درونی) فرهنگ غربی در خانواده اسلامی «پرداختن به سبک زندگی و رسانه و...» است.

این تحقیق با هدف شناخت عوامل نفوذ در دو حیطه ی سبک زندگی و رسانه در خانواده ی اسلامی انجام شده است. با توجه به رسوخ فرهنگ غربی در خانواده اسلامی بحث و مطالعه درباره ی این موضوع اهمیت دارد. زیرا یکی از راه های درمان هر آسیبی شناخت عوامل و به کارگیری روش های موثر در آن می باشد.

روش جمع آوری مطالب کتابخانه ای است و از کتب و مقالات متعددی در رابطه با این موضوع استفاده شده است.

مقدمه

یکی از دغدغه های امروز جامعه، فرهنگ غربی و نفوذ و تاثیر پذیری آن از طریق عواملی چون رسانه و چگونگی سبک زندگی خانواده هاست. این فرهنگ دارای معایب

و فایده هایی است که با شناخت هر چه بیشتر آن می توان راه سعادت جامعه ی بشری را دقیق تر و آگاهانه تر طی نمود. با بررسی های انجام شده در این تحقیق به دودسته عوامل درونی و بیرونی این نفوذ به طور کلی اشاره شده است؛ از آن میان فقط عوامل درونی نفوذ فرهنگ غربی در خانواده اسلامی، پرداختن به سبک زندگی و رسانه و... در ادامه مورد بحث قرار گرفته است.

کلمه نفوذ، معنای تهاجم و تبادل فرهنگی هر دو را در بر می گیرد. رهبر معظم حفظه الله تعالی انقلاب می فرماید:

«تهاجم فرهنگی مثل خودکار فرهنگی، یک کار آرام و بی سر و صداست. .. اگر شما ملت و عناصر فرهنگی بیدار نباشید خدای نخواستہ صدای فرو ریختن ارزش های معنوی که ناشی از «تهاجم پنهانی و زیرکانه» دشمن است هنگامی در می آید که دیگر قابل علاج

نیست.»^۱

برخی افراد «تهاجم فرهنگی» را انکار نموده و آن را یک نوع «تبادل فرهنگی» که همواره در میان ملت‌ها صورت می‌گرفته، قلمداد می‌نمایند.

در صورتی که تهاجم فرهنگی با تبادل فرهنگی متفاوت است. تبادل فرهنگی لازم است و هیچ ملتی از این که معارفی را در تمام زمینه‌ها از جمله فرهنگ و مسائلی که عنوان فرهنگ به آن اطلاق می‌شود از ملت‌های دیگر بیاموزد، بی‌نیاز نیست، در همیشه تاریخ هم همین‌طور بوده و ملت‌ها در رفت و آمدهایشان با یکدیگر، آداب زندگی، خلیقات، علم، نحوه لباس پوشیدن، آداب معاشرت، زبان، معارف و دین را از هم فرا گرفته‌اند. این مهم‌ترین مبادله ملت‌ها با هم بود که از تبادل اقتصادی و کالا هم مهم‌تر بوده است.^۲

در «تبادل فرهنگی» هدف ریشه کن کردن و از بین بردن فرهنگ ملی نیست. ولی در «تهاجم فرهنگی» هدف ریشه کن کردن و از بین بردن فرهنگ ملی است. در «تبادل فرهنگی» ملت‌گیرنده فرهنگ، چیزهای مطبوع،

دلنشین، خوب و مورد علاقه را می‌گیرد.

اگر نفوذ فرهنگی به معنای تهاجم فرهنگی مد نظر گرفته شود می‌توان عوامل آن را در خانواده اسلامی به دو دسته تقسیم کرد:

الف) عوامل درونی: زمینه‌ها،

عناصر و ابزاری که ریشه‌ی داخلی داشته و غیرمستقیم یا مستقیم به پذیرش تهاجم فرهنگی از خارج خانواده‌ها به داخل آنها کمک میکنند عوامل درونی نفوذ فرهنگ بیگانه هستند؛ از جمله:

۱. ضعف اعتقادی خانواده‌ها

۲. ضعف‌های اخلاقی (بی‌غیرتی؛ بی‌عفتی)

۳. عوامل اقتصادی که شامل

الف. چشم و هم‌چشمی

ب. اسراف

۴. غفلت مسئولین فرهنگی و...^۳

ب) عوامل بیرونی: زمینه‌ها،

عناصر و ابزاری که به نحوی ردپای کشورهای خارجی (غربی) در آنها دیده میشود عوامل بیرونی هستند؛ از جمله: تلاش برای دین زدایی از طرق مختلف و ایجاد روحیه‌ی خودباختگی فرهنگی، ساخت و فروش وسایل ارتباطی نظیر ماهواره و ویدئو و... .

عوامل درونی نفوذ فرهنگ غرب در خانواده اسلامی

در مقدمه‌ی عوامل درونی می‌توان از نفوذ معنوی در قرآن کریم یاد کرد که آن را به دو دسته‌ی کلی تقسیم می‌کند:

۱. نفوذ در عقل و ذهن

۲. نفوذ در قلب و عاطفه.

کسی که از نظر عقلی محل نفوذ قرار می‌گیرد، افکار و اندیشه‌هایش متأثر از جریان نفوذ قرار می‌گیرد و مبانی عقلی و فلسفی جریان نفوذ را می‌پذیرد و براساس آن، اندیشه می‌کند. البته لزوماً پذیرش عقلی و فکری به معنای پذیرش قلبی نیست؛ زیرا براساس آیه ۱۴ سوره نمل ممکن است شخصی به امری قطع و یقین داشته باشد، ولی در مقام عمل برخلاف آن عمل کند. اما وقتی شخصی از نظر عاطفی

تحت نفوذ قرار گیرد، اراده و عمل او تحت تأثیر جریان نفوذ قرار می‌گیرد و این گونه است که خود به عنوان یک بخش از جریان نفوذ عمل می‌کند و نه تنها هزینه و مزدی در قبال اعمال و فعالیت‌های خود دریافت نمی‌کند، بلکه خود نیز از جان و مال و عرض هزینه می‌کند؛ زیرا وقتی انسانی از نظر

قلب و عاطفه تحت یک جریانی مثبت و یا منفی قرار گیرد، اراده و عزم عمل او تحت حاکمیت عواطف و احساسات خواهد بود و همان چیزی را که دوست می‌دارد، می‌خواهد و برای تحقق آن تلاش می‌کند و هزینه‌های مادی و معنوی برای رسیدن به هدف خویش می‌نماید. از این رو عواطف قلبی هر کسی به معنای موتور حرکت و عمل است که او را در جهات مختلف سوق می‌دهد. بر همین اساس در اسلام گفته شده که محبت به چیزی انسان را کور و کر می‌کند و اینکه هر کسی با محبوب خودش محشور می‌شود؛ زیرا هر کسی در دنیا با محبوب خویش حشر و نشر دارد هر چند که متعلق در نزدش نباشد ولی تعلق خاطرش همیشه و همواره با اوست.^۴

با توجه به تقسیم بندی قرآن کریم عوامل زیر نقش مهمی در نفوذ درونی خواهند داشت:

۱. ضعف اعتقادی

هرگاه خانواده اسلامی نسبت به اصول اعتقادی خود مثل اعتقاد به خدا و معاد تردید داشته باشد زودتر تحت نفوذ فرهنگ غرب قرار می

گیرد.

خداوند در قرآن کریم می فرماید:
«ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ»^۵
این ، بخاطر آن است که خداوند ، هیچ نعمتی را که به گروهی داده ، تغییر نمی دهد جز آنکه آنها ، خودشان را تغییر دهند و خداوند ، شنوا و داناست!

داشتن اعتقادات مانند قراردادستن در یک اتاق روشن است اگر شرایط وامکانات تغییر پیدا کند، مثلاً سیم‌ها و چراغ‌ها و فضایی که وجود دارد طبیعی است که دیگر اتاق روشنی وجود نخواهد داشت.^۶

۲. ضعف‌های اخلاقی

از جمله صفات مهمی که فرهنگ غرب می‌تواند از آنها جهت نفوذ هر چه بیشتر خود بهره ببرد وجود صفات اخلاقی ناپسند در خانواده هاست.

به طور اختصار می‌توان برخی از آنها را این چنین نام برد:

الف. بی‌غیرتی

در فرهنگ اسلامی، غیرت ورزی مردان، ابزار کارآمد برای کنترل اجتماعی و حمایت از خانواده است

اما وقتی

شخصی از نظر

عاطفی تحت

نفوذ قرار گیرد،

اراده و عمل

او تحت تأثیر

جریان نفوذ قرار

می‌گیرد و این

گونه است که

خود به عنوان

یک بخش از

جریان نفوذ عمل

می‌کند

که با وجود آن، زنان از نگاه هوس بازان جامعه در امان می‌مانند.

فرهنگ غرب با هدف قرار دادن این کارکرد غیرت ورزی صحیح را به غیرت‌ها و تعصبات بی‌جا در اذهان جلوه می‌دهد؛ بی‌غیرتی‌هایی که پیامدهای منفی روانی و خانوادگی آن هشدار داده شده است.

امام علی (علیه السلام) در خطاب به مردم عراق می‌فرماید:

«يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ بُنِيتُ أَنْ نِسَاءَكُمْ يُؤَافِقْنَ الرِّجَالَ فِي الطَّرِيقِ أَمْ مَا تَسْتَحْيُونَ»^۷

ای اهل عراق (ای مردم) شنیده

ام که زنده‌ای شما در راه رفتن با مردها برخورد پیدا می‌کنند، آیا خجالت نمی‌کشید؟

ب. بی عفتی

قرآن کریم، اساس رابطه زن و مرد و یکی از صفات و خصلت‌های برجسته انسان را پاکدامنی و عفت می‌داند

«وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ. إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ. فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ»^۸

و آنان که شرمگاه خود را نگه می‌دارند، جز بر همسران یا کنیزان خویش، که در نزدیکی با آنان مورد ملامت قرار نمی‌گیرند، و کسانی که غیر از این دو بجویند از حد خویش تجاوز کرده‌اند.

آمارهای قطعی و مستند نشان می‌دهد که با افزایش برهنگی در جهان، طلاق واز هم گسیختگی زندگی زناشویی نیز پی در پی افزایش یافته است. در محیطی که عفاف و حدود الهی در روابط زن و مرد حکمفرماست، همسران به هم تعلق دارند و احساس و عشق و عواطفشان برای هم است فرهنگ بیگانه با تکیه بر این نکته و تبلیغ

بازار آزاد برهنگی؛ زنان را از درون خانواده به متن جامعه‌ای کشانده‌اند که شخصیت او را به صورت کالایی مشترک (دست کم در روابط غیر جنسی). درآورده‌اند و این مهم نه به یکباره که سالها توسط غریبه‌ها برنامه ریزی شده و به اجرا درآمده است.^۹

۳. عوامل اقتصادی

الف. چشم و هم چشمی

در فرهنگ غرب گاهی با فروش محصولات روبرو می‌شویم که در بسیاری موارد به مصرفی بار آمدن کشورهای وارد کننده می‌انجامد از آن جمله تبلیغات ماهواری که جزیی از یک سلسله عوامل چشم و هم چشمی است. رسانه‌های داخلی و صدا و سیما هم در ترویج مصرف گرائی بی تأثیر نیستند. محتوای بعضی فیلم‌ها و سریال‌های داخلی با شکل ارائه آنها تناسبی ندارد و صمیمیت و الگوی بومی ایرانی- اسلامی در آنها رعایت نمی‌شود.

این امر در حالی است که باید بدانیم در اقتصاد قانون ساده‌ای وجود دارد عبارتند از اینکه مصرف هر کس باید متناسب با درآمد او

دیگران سوق داد .

قرآن کریم در این باره می فرماید: فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ «...»؛ (۱۰) ... پس در کارهای خیر از یکدیگر سبقت بگیرید...)

ب. اسراف

خداوند تعالی می فرماید: «وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا»^{۱۱} آنان که هرگاه انفاق کنند، نه از حد گذرند و نه تنگ گیرند و میان این دو روش اعتدال دارند. با نفوذ برخی از تعالیم فرهنگ غرب که بر پایه ی دنیا طلبی استوار شده است. دنیا هدف و مقصد قرار می گیرد و در این راه از شهوات پیوسته تقاضای اشباع می شود و آنچه که از دنیا به دست می آید در محل حقش قرار نمی گیرد و گاه در غیر حق مصرف می شود.^{۱۲}

۴. غفلت و بی توجهی مسئولین فرهنگی

مسئولین فرهنگ مانند وزارت ارشاد با بی توجهی به ایجاد دفتر گزینش برای افرادی که در رشته های مختلف هنری مثل فیلم

آمارهای قطعی و مستند نشان می دهد که با افزایش برهنگی در جهان، طلاق و از هم گسیختگی زندگی زناشویی نیز پی در پی افزایش یافته است. در محیطی که عفاف و حدود الهی در روابط زن و مرد حکمفرماست، همسران به هم تعلق دارند و احساس و عشق و عواطفشان برای هم است فرهنگ بیگانه با تکیه بر این نکته و تبلیغ بازار آزاد برهنگی؛ زنان را از درون خانواده به متن جامعه ای کشانده اند که شخصیت او را به صورت کالایی مشترک درآورده اند

باشد. با به کار بردن تعالیم فرهنگ اسلامی برای هدایت چشم به هم چشمی ها می توان این عطش مصرف را در مسیر غبطه در علم و خلاقیت

سازی، موسیقی حلال، و شعر و... فعالیت دارند زمینه را برای فرهنگ غرب فراهم کرده اند که چنین افرادی به یک استودیوی مجانی پر از زرق و برق اکتفا کرده و به خیل انسان‌های ناباب دلخواه آنها پیوندند. مسلماً وقتی یک مرکز دارای قدرت و امکانات، به جذب استعدادها نپردازد، استعدادهای سرگردان و یا حتی غیر سرگردان دچار ضعف‌هایی خواهند شد که آن ضعف‌ها زمینه نفوذ هر چه بیشتر فرهنگ غیر خودی را فراهم می‌کنند.^{۱۳}

امروزه همواره بحث از تغییر و تحول است. تحولی فراگیر که به عقیده عده‌ای، در ثابت‌ترین معیارهای بشری رسوخ کرده است و بسان موربانه‌ای، پایه‌های ثابت را در حیات انسان متزلزل می‌سازد. عده‌ای عموماً به طبیعت و علوم طبیعی متوسل شده و بی هیچ دلیل درستی، با استناد به برخی اکتشافات جدید و سیر جبری طبیعت، زمانه و تاریخ، ثبات و بقای ارزش‌های انسانی را انکار می‌کنند.

این نظریات بی دلیل و رشد متورم صنعت، زمانی موجب آن گشته بود که بشر به ویژه انسان غربی، تحت تاثیر توهم

ذهنی خویش و سرمستی ناشی از آن، بنیاد عقاید خویش را با تندباد انتقاد و بدگویی، از بیخ بر کند و به کلی اهمیت حقیقی و معنوی خود را فراموش کند و یکباره به موجودی کاملاً مادی و بسان حیوانات، درنده خو و طمع ورز بدل شود.

بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد که عامل اساسی دین زدایی در غرب، نواقص موجود در فهم مسائل دینی و گرایش مادی دانشمندان غربی است و هیچ عامل حقیقی که توجیهی منطقی و مستدل برای این روند در غرب به دست دهد، در میان نیست.

فلسفه‌ای که هم اکنون فرهنگ غرب مبتنی بر آن است، ریشه مادی‌گرایی دارد و گرایش مادی کشورهای غربی به کلی موجب گشته، عامل معنوی پیوند دهنده افکار در آن جامعه از هم پاشیده شود و افکار بسیار متفاوتی ظاهر شوند که وجه مشترک آنها، مذهب زدایی و مخالفت با معنویات است.^{۱۴}

عوامل بیرونی نفوذ فرهنگ غرب؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟

محمد رضا جباران، چاپ ششم، قم، هجرت، ۱۳۸۹، ص: ۳۰۵ و ۳۰۶
 ۱۳. خامنه‌ای، علی، نفوذ: بررسی پروژه بی‌برنامه ریزی شده دشمن از دیدگاه مقام معظم رهبری، قم، شهید کاظمی، ۱۳۹۴، صص ۱۶۱-۱۶۶
 ۱۴. اعظم نوری؛ عوامل تضعیف استحکام خانواده، فصلنامه‌ای در عرصه مطالعات زنان و خانواده (طهورا) تابستان ۱۳۸۹، شماره ۶.

منابع و ماخذ

در فایل موجود نبود!!!

پی نوشت

۱. سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۲۱ / ۵ / ۷۱.
<http://jisds.srbiau.ac.ir/2>
 article
۳. اعظم نوری؛ عوامل تضعیف استحکام خانواده، فصلنامه‌ای در عرصه مطالعات زنان و خانواده (طهورا) تابستان ۱۳۸۹، شماره ۶
۴. جریان شناسی نفوذ و مصادیق آن از منظر قرآن، مشرق نیوز، فرهنگ و هنر، کد خبر ۵۳۲۰۵۵ تاریخ انتشار: ۱۷ بهمن ۱۳۹۴ - <https://www.mashregnews.ir>
۵. انفال/ ۵۳
۶. خامنه‌ای، علی، دغدغه‌های فرهنگی: شرح مزجی یکی از بیانات محوری مقام معظم رهبری در سال ۱۳۷۳ با استفاده از دیگر بیانات معظم له، تهران، موسسه ایمان جهادی، ۱۳۹۰ چاپ هشتم ۱۳۹۰
۷. کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، قم، دار الحدیث، ج ۱۱ باب الغیره ..... ص ۲۲۸
۸. آیات ۵، ۶ و ۷ / مؤمنون
۹. مطهری، مرتضی، انسان کامل ص ۲۶، با تصرف و تلخیص
۱۰. مائده/ ۴۸
۱۱. فرقان/ ۶۷
۱۲. شبیر، عبدالله، اخلاق؛ ترجمه:

مظاهر نفوذ فرهنگ غربی در خانواده اسلامی

● مرصیه نادری - سطح دو حوزه

است کانون خانواده است. بررسی مظاهر نفوذ فرهنگ غربی در خانواده اسلامی می‌تواند ما را در شناخت آن‌ها و راه‌های مقابله با این مظاهر یاری کند.

تعاریف

اصطلاح فرهنگ دارای معانی و مفاهیم متنوع است و در سیر تاریخی معانی مختلفی را به خود گرفته است از جمله ادب، تربیت، دانش و معرفت. مجموعه آداب و رسوم و آثار علمی و ادبی یک ملت، کتاب لغت، نیکویی، پرورش، بزرگی، فضیلت، شکوه‌مندی، هنر، حکمت، شاخ درختی که زیر زمین خوابانند و بر آن خاک ریزند، و نیز تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، مکتب و ایدئولوژی.^۱

دو انسان‌شناس امریکایی به نام‌های «کروبر» و «کلاکن» ۱۶۴ تعریف از فرهنگ را گرد آورده و در کتاب خود به نام «فرهنگ، بازبینی سنجش‌گرانه، مفهوم و تعریف‌ها»

چکیده

موضوع این مقاله «مظاهر نفوذ فرهنگ غربی در خانواده اسلامی» است. پس از مفهوم‌شناسی به بررسی برخی از مبانی فکری فرهنگ غرب پرداخته‌ایم از جمله توجه افراطی غرب به عقل و اصالت قدرت. سپس مظاهر نفوذ فرهنگ غرب را مورد بررسی قرار داده‌ایم از جمله شبکه‌های اجتماعی، بازی‌های رایانه‌ای، ماهواره، تلویزیون، فرهنگ شهروندی و تغذیه. در هر یک از این موارد سعی شده آسیب‌ها بررسی شود و راهکار ارائه گردد.

مقدمه

امروزه مستکبرین جهان تلاش دارند تا با رسوخ در فرهنگ کشورها و تغییر سبک زندگی آن‌ها بر ملت‌ها تسلط یابند. فرهنگ غربی در هر جایی که وارد شده نفوذ همه جانبه داشته است. اصلی‌ترین موردی که فرهنگ غربی برای تسلط بر ملت‌ها هدف قرار داده

(۱۹۵۲) گنجانیده‌اند.

فرهنگ یا تمدن یا ... کمیت در هم تافته‌ای است شامل دانش، دین، هنر، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم و هرگونه توانایی و عاداتی که آدمی از جامعه به دست می‌آورد.^۲ مقام معظم رهبری حفظه الله تعالی نیز در سخنرانی‌های خود بسیار به موضوع فرهنگ پرداخته‌اند.

برای مثال در توضیح فرهنگ می‌فرمایند: «فرهنگ به معنای خاص برای یک ملت، عبارت از ذهنیات، اندیشه‌ها، ایمان‌ها، باورها، سنت‌ها، آداب و ذخیره‌های فکری و ذهنی است که از این جهات، مانده فقط از دنیای پیشرفته در علم و تکنولوژی، عقب نیستیم، بلکه در بسیاری از جهات، از آنها جلوتر هم هستیم.

البته نمی‌خواهیم مبالغه، اغراق‌گویی و مطلق‌گویی کنیم؛ گرچه در یک چیزهایی از همین شاخه‌های فرهنگ، خارجی‌ها و عمدتاً اروپایی‌ها، از ما جلوتر هستند.»^۳

نفوذ به معنای داخل شدن در چیزی است.^۴ وقتی صحبت از نفوذ

فرهنگ غربی می‌کنیم یعنی آداب و رسوم و باورها و هرآنچه که مربوط به فرهنگ جوامع غربی است وارد کشور ما شود و در زندگی خانواده‌های ایرانی تأثیر بگذارد. مقام معظم رهبری حفظه الله

تعالی در این باره می‌فرمایند: «یکی از راه‌هایی که دشمنان در پیش می‌گیرند، نفوذ در جوانان و نوجوانان ما است؛ متوجه این نفوذ باشید. سعی کنید به خودتان مصونیت ببخشید؛ نه فقط به خودتان، [بلکه] به پیرامونیان خودتان در مقابل دشمنان مصونیت ببخشید.»^۵

نهاد خانواده کهن‌ترین و ریشه‌ای‌ترین نهاد بشری است. آدمی در خانواده چشم به هستی می‌گشاید؛ در آن رشد می‌کند و با آن به کمال می‌رسد. زندگی خانوادگی می‌تواند در سیر تکاملی خویش پس از زندگانی این جهان در بهشت نیز ادامه یابد.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ؛ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ؛ بهشت‌های جاویدی که آنان و پدران و همسران و فرزندان

چنین نظامی، نقش والدین در اداره زندگی و تربیت فرزندان به شدت کم‌رنگ، و به جای آن انواع نهادهای اجتماعی، مددیاری، آموزشی و رسانه‌ای به تربیت نسل‌ها و هدایت افکار مشغول شده‌اند. بی‌توجهی به خانواده گام نخست فروپاشی خانواده است.

فروپاشی نظام خانواده در اسلام چنان نکوهیده شده که امام صادق علیه السلام آن را زلزله‌بخش عرش الهی در بالاترین مراتب نظام هستی برشمرده است و می‌فرماید: «ازدواج کنید ولی جدایی حاصل نکنید که عرش از جدایی به لرزه درمی‌آید.»^۸

نظام سلطه بنا دارد در روند جهانی‌سازی از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای، پیوندهای خانوادگی را بگسلد و با ترویج فردگرایی، بی‌عفتی، ترویج خیانت، لوکس‌گرایی و نمایش زندگی‌های تجملاتی، به خانواده‌ها هجمه فرهنگی برد و با تضعیف باورهای دینی و تعهدات اخلاقی، نهاد خانواده را تضعیف کند. شاهد این موضوع افزایش آمار طلاق

شایسته و درست‌کارشان در آن وارد می‌شوند، و فرشتگان از هر دری بر آنان درآیند و به آنان گویند: سلام بر شما به پاس استقامت و صبرتان [در برابر عبادت، معصیت و مصیبت] پس نیکوست فرجام این سرای.»^۹

اگر پیوند انسان‌ها در مجموعه خانواده، ایمانی باشد به این جهان محدود نخواهد بود و در جهان باقی و بهشت سرمدی نیز ادامه خواهد یافت. خانواده در سنت و سیره نبوی از اعتباری ویژه و ارزشی بی‌نظیر برخوردار است.

-دیدگاه الهی پیشوای اسلام و تعابیر والای او درباره بنیاد خانواده موجب شگفتی و شیفتگی است. از دیدگاه نبوی، هیچ بنیانی در هستی با محبویت و ارجمندی بنیان خانواده نزد پروردگار برابری نمی‌کند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «هیچ بنایی در اسلام پایه‌گذاری نشده است که در پیشگاه خدای پرعزت و جلال، از تشکیل خانواده محبوب‌تر و ارجمندتر باشد.»^۷

در جوامع معاصر - به ویژه جوامع غربی و آمریکایی - نظام خانواده از حالت سنتی و پراکنده به نظام واحد مرکزی تبدیل شده است. در

رهبری و پیامبری است و هرگز سر جنگ با وحی ندارد. اما در اندیشه غربی، علاوه بر این که عقل و وحی مخالف یکدیگرند و امور و حیانی موهوم قلمداد می‌شوند، عقل نیز به صورت ابزار تفسیر می‌گردد.

انسان در فرهنگ جدید جز گسترش نیازهای حیاتی و غریزی که عقل حسابگر نیز به او مدد می‌رساند نمی‌شناسد ... انسانی که با عقل و تکنیک سعی می‌کند بر عالم و آدم سیطره و استیلا پیدا کند و جهان را برای خویش و برای رفع حوایج نفسانی مدام تغییر دهد و تصرف کند.^{۱۱}

۲- اصالت قدرت: از دیگر خصوصیات فرهنگ غرب اصالت دادن به قدرت است. توجه به قدرت به عنوان کمال استعدادهای آدمی در غرب دیده می‌شود.

نیچه عقیده داشت که اساسا آدمی برای غلبه بر ضعیفان آفریده شده و خوی سلطه‌جویی در طبیعت او وجود دارد. فرانسیس بیکن نیز قدرت و تسلط را کمال آدمی می‌دانست. تقویت این روحیه در فرهنگ غرب

است.^۹ برای مواجه شدن با مسائل ناخواسته شناخت آن‌ها کمک بسیاری می‌کند. آشنایی با فرهنگ غربی و مبانی آن نیز می‌تواند آگاهی دقیق‌تری نسبت به نفوذ مظاهر آن در خانواده اسلامی به وجود آورد. در اینجا برخی از این مبانی را به طور مختصر توضیح می‌دهیم.

۱- توجه افراطی غرب به عقل: بدون شک، دوره جدید غرب دوره توجه افراطی به دو کاربرد عقل است؛ یعنی عقلی که در برابر ایمان ایستاده و عقل ولتری که بدون نیاز به دین، همه ساحت آدمی را در سیطره خود دارد.

در معارف الهی و اسلامی، عقل وسیله کسب فضایل و حقایق و نیز موهبتی است که خداوند به انسان بخشیده تا به وسیله آن خدای خود را پرستش کند. در حدیث آمده است: «العقل ما عبَد به الرحمن و اكتسب به الجنان»^{۱۰} همچنین این عقل حجت باطنی است و چراغی است که انسان را هدایت می‌کند و شأن آن شأن

و یاری گرفتن از نظریه‌پردازان خود موجب گردید که آنان در سده‌های اخیر به کشورهای مختلف تجاوز کرده و ثروت مردمانش را تصاحب و غارت کنند، نتیجه هجوم وحشیانه اروپاییان به افریقا و ملل دیگر موجب رنج و گرسنگی آن‌ها و در نهایت ثروتمند شدن اروپاییان گردید. مبانی اعتقادی این هجوم را متفکران و صاحب‌نظران غربی به وجود آوردند و به تحریف تاریخ نیز همت گماشته، در مجلات و کتاب‌های خود از غریبان به عنوان مردمانی دارای عاطفه انسانی و خوش‌فکر یاد کرده و دیگران را به خودکامگی و وحشی‌گری متهم نمودند تا مسیر تجاوز و تعدی هموار گردد.^{۱۲}

۳- اصالت انسان: از دیگر مشخصات ایجابی غرب اصالت دادن به انسان و انسان‌محوری است. مقصود غرب از اصالت انسان این است که انسان در هر نوع انکشاف محور اصلی است. بنابراین تلقی و کاربرد غرب از انسان به صورت موجودی خودبسنده و به تعبیری قائم به خود است؛ به این معنی که انسان خود اخلاق، سیاست، اقتصاد

و همه چیز را تعیین می‌کند و آن‌ها را از دین و وحی نمی‌گیرد. تمثیل و ظهور عینی این تفکر و اندیشه در قراردادهای ژان ژاک روسو است که مسائل جامعه مدنی را بیان می‌کند و در همه آن عناصر و مسائل، انسان محور تعیین‌کننده و فاقد هرگونه عنصر مابعدالطبیعی است.

در عصر جدید انسان جای خدا را می‌گیرد و همه چیز باید برای انسان باشد. آدمی دیگر اسیر زنجیرهای آسمانی نیست. انسان عبد نیست، بلکه خود رب است. می‌خواهد مستقل باشد و خود و جهان را آنچنان که دوست دارد بسازد. نظریات مارکس و نیچه و فروید آخرین تیرهای ترکش اصالت انسان است.

۱۳

از دیگر مبانی فرهنگ غربی می‌توان به غلبه کمیت بر کیفیت، تعارض با دین و موافقت با الحاد و ادعای آزاداندیشی اشاره کرد.

مظاهر نفوذ فرهنگ غربی در خانواده‌ها

فرهنگ غربی با این ویژگی‌ها و مبانی خاص نفوذی سریع در سایر فرهنگ‌ها دارد. اکثر اقوامی که

درون خود دارد، زندگی کند. هیچ‌یک از مؤلفه‌های این زندگی واقعیت ندارند ولی در زندگی افراد اثر گذارند.

۱-۱- شبکه‌های اجتماعی

با رشد و گسترش روزافزون و پرسرعت رسانه‌های اجتماعی وجه مشترک گونه‌های متعدد این رسانه‌ها، مخاطب‌محور بودن آنها و تولید محتوا از سوی افراد استفاده‌کننده به این صورت که در رسانه‌های اجتماعی، هر فرد محتوایی را که خود تولید یا انتخاب کرده است با دیگر افراد به اشتراک می‌گذارد می‌توان شبکه‌های اجتماعی را همچون زیرمجموعه‌ای از جامعه در نظر گرفت که افراد در آن نوعی زندگی موازی با زندگی خود در جامعه واقعی می‌پردازند و با افراد دیگر ارتباط برقرار می‌کنند.

افراد با حضور در شبکه‌های اجتماعی و استفاده از گونه‌های مختلف رسانه‌های اجتماعی از مزایای حضور در این اجتماع مجازی نظیر حمایت اطرافیان، دریافت اطلاعات، عواطف و احساسات برخوردار می‌شوند و بسیاری از جوانب زندگی واقعی خود را که نیازمند به حضور فیزیکی افراد کنار یکدیگر نیست در این اجتماعات مجازی به دست می‌آورند.^{۱۴}

با تمدن غربی برخورد کرده‌اند تحت تأثیر کارکردها و جاذبه‌های آن قرار گرفته‌اند و به شدت دچار خودباختگی شده‌اند.

این ملتها می‌پندارند که صرفاً با تقلید کورکورانه از تمدن غرب سریع‌تر به سمت توسعه و تحول حرکت می‌کنند اما توجه ندارند که بهای چنین تمدنی از دست دادن امکانات مالی و تخریب منابع خدادادی خودشان است. زیرا با غفلت از فرهنگ اصیل و ارزش‌های انسانی و آثار تاریخی خود بیش‌تر از آنکه به سوی متمدن شدن گام بردارند به سمت بی‌هویتی می‌روند. حال باید دید فرهنگ غربی از چه راه‌هایی و با چه ابزاری در خانواده‌های اسلامی نفوذ می‌کند.

۱- فضای مجازی

به طور کلی- در فضای مجازی - فضای نو و جدیدی برای شکل‌دهی به یک نوع زندگی که زندگی دوم نامیده می‌شود، در اختیار بشر قرار گرفته است که یک فرد می‌تواند با چهره مطلوب و یا دلخواه خود حضور پیدا کرده و با دیگران به تعامل پردازد و مبتنی بر رؤیاهای خویش و یا آنچه که در

هدف از
ایجاد چنین
پیام‌رسانی
انتقال محتوای
نامناسب است
تا جوانان را
از درون پوچ
و با تغذیه
آنها افراد یک
جامعه را شبیه
هم کنند. اینها
هدفشان
ترویج فرهنگ
ایرانی نیست
و بر اساس
مدل دهکده
جهانی در
صدد ایجاد
جامعه‌ای با
افرادى شبیه
هم هستند.

رسیده است؛ طبق اظهار نظر معصومه ابتکار، معاون امور زنان و خانواده رئیس‌جمهوری، گفت‌وگوی بین‌نسلی در خانواده‌ها از ۲ ساعت به ۲۰ دقیقه کاهش یافته است. در بین پیام‌رسان‌هایی که در ایران فعالیت می‌کنند تلگرام نقش پررنگ‌تری در میان مردم دارد. انتشار اخبار کذب، کاهش روابط خانوادگی و ایجاد روابط نامشروع نتیجه استفاده از تلگرام است. امروزه افراد بسیاری از پیام‌رسان تلگرام استفاده می‌کنند که البته نحوه استفاده از آن بستگی به شخصیت افراد، تربیت افراد، تربیت خانوادگی و فرهنگی افراد دارد. از این رو تلگرام همانند یک شمشیر دو لبه است که عده‌ای می‌توانند از آن درست استفاده کنند و عده دیگری استفاده نادرستی از آن داشته باشند.

محتوای نامناسب و کاهش ارتباطات خانوادگی یکی از نقاط منفی پیام‌رسان‌ها می‌باشد؛ از زمانی که استفاده از تلگرام و امثال آن در کشور رایج شده، به تدریج روابط خانوادگی کاهش پیدا کرده است. این پیام‌رسان توانایی آسیب زدن به

اما شبکه‌های اجتماعی معایبی هم دارند. چند سالی است که روابط چهره به چهره در خانواده که موجب صفا و صمیمیت بود به خاطر افراط در استفاده از اینترنت از بین رفته است؛ سال‌های گذشته گفتگو بین اعضای خانواده چند ساعت بود حالا به چند دقیقه

استفاده صحیح از این فناوری می تواند مؤثر واقع گردد.

برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب فناوری های جدید و نحوه استفاده صحیح از آنها لازم و ضروری به نظر می‌رسد. والدین نیز باید اوقات بیشتری را با فرزندان بیرون از فضای خانه بگذرانند به طوری که فرزندان از نظر عاطفی، احساس خلأ نکنند و جهت جبران این کمبود به فضای مجازی پناه نبرند.

همچنین طراحی بازی‌های رایانه‌ای به گونه‌ای که در آنها انواع خطرات موجود در فضای مجازی و راهکارهایی جهت آشنایی و مقابله با آنها تعبیه شده است تأثیرگذار می‌باشد.^{۱۶}

۲-۱- بازی‌های رایانه‌ای

بازی رایانه‌ای نوعی سرگرمی تعاملی است که به وسیله یک دستگاه الکترونیکی یا میکرو کنترلر انجام می‌شود. بسیاری از بازی‌های رایانه‌ای به دلیل تولید تصویر متحرک با قابلیت نمایش روی صفحه تلویزیون یا نمایش‌گر رایانه، بازی ویدئویی نیز محسوب

بنیان خانواده، شایعه پراکنی و انتشار اخبار کذب را دارد؛ می‌تواند با انتشار گسترده یک خبر دروغ و شایعه آن را به حقیقت تبدیل کند.

طبق بررسی‌های انجام شده، زنان شوهردار از طریق تلگرام و امثال آن با مردان غریبه ارتباط برقرار می‌کنند؛ با ایجاد این رابطه نامشروع بنیان و کانون یک خانواده از هم می‌پاشد. در نتیجه بی‌شک تلگرام تأثیرات منفی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی زیادی داشته است. البته کسانی این عمل را انجام می‌دهند که باورهای دینی ضعیفی دارند و به ارزش‌ها پایبند نیستند.

هدف از ایجاد چنین پیام‌رسانی انتقال محتوای نامناسب است تا جوانان را از درون پوچ و با تغذیه آنها افراد یک جامعه را شبیه هم کنند. اینها هدفشان ترویج فرهنگ ایرانی نیست و بر اساس مدل دهکده جهانی در صدد ایجاد جامعه‌ای با افرادی شبیه هم هستند.^{۱۵}

با توجه به اینکه بیشتر استفاده کنندگان از فضای مجازی نوجوانان و جوانان هستند، فرهنگ‌سازی برای کاهش پیامدهای آن ضروری است. لذا اطلاع‌رسانی، آموزش نحوه

می‌شوند.^{۱۷}

بازی‌های رایانه‌ای در حال حاضر ویژگی‌هایی دارند که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف- تعامل: از ویژگی‌های بارز و برجسته بازی‌های رایانه‌ای، تعاملی بودن آن است. هنگامی که بازیگر، بخش‌های بازی خود مثل جنسیت، زیبایی، قدرت و سرعت را انتخاب می‌کند، در اصل شخصیت خودش را وارد آن بازی کرده است و همواره در تمام مراحل بازی سعی می‌کند به بهترین وجه ممکن عمل کند تا بیشترین امتیاز را به دست آورد.

ب- الگودهی: برای مثال در بازی‌های رایانه‌ای فوتبال، بیشتر بازیگرها به ویژه کودکان و نوجوانان در وهله اول، لیگ‌های شناخته شده اروپایی را انتخاب کرده و از میان آن‌ها نیز سراغ تیم‌های مطرحی چون منچستر می‌روند. این انتخاب به علت وجود بازیکنی در این تیم‌هاست که الگوی بازیگر رایانه‌ای است و همواره خود را جای الگوی مورد نظر فرض می‌کند و مایل است تا حرکات آن بازیکن را در زمین

متأسفانه ورود بدون کنترل ماهواره در خانواده‌ها را به تعبیری می‌توان ورود یک فرد نامحرم و لایبالی و دوست ناباب برای بچه‌ها و خانواده تشبیه کرد که به دنبال اختلاف بین زن و شوهر است و به ناموس او چشم طمع دارد، و دین آنها را می‌گیرد، اعتقادات آنها را ضعیف می‌کند، مرزهای حیا و غیرت را می‌شکند، حقایق سیاسی و اجتماعی را وارونه جلوه می‌دهد، وقت آنها را می‌دزد و آنها را به همدیگر بدبین می‌کند. خرید ماهواره برای منزل ورود چنین افرادی به منزل است.

فوتبال اجرا کند.

در بازی‌های دیگر نیز وضع به همین منوال است. در بازی‌های خشن الگویی منفی برای بازیگر مطرح می‌شود که خارج از دنیای

دارای صحنه‌های ضد اخلاقی است. فروش این بازی در بسیاری از کشورها از جمله استرالیا ممنوع شد.

خشونت، چاقی و کم‌تحرکی، ترویج فرهنگ شیطانی، ترویج قمار، تبلیغ فرهنگ غرب و ارائه الگوهای منفی از دیگر آثار منفی این بازی‌ها می‌باشد.^{۱۸}

۲- رسانه‌های ارتباطی جمعی

۱-۲- ماهواره

ماهواره به عنوان یک رسانه، نقش اثرگذاری بر مخاطبان خود دارد و نمی‌توان انکار کرد که رسانه‌ها انواع گوناگونی از اطلاعات و محتوا - به ویژه هنجارها و ارزش‌ها - را انتقال می‌دهند. علاوه بر این بسیاری از منابع علمی می‌گویند که جامعه ایرانی و به ویژه جامعه شهری در سال‌های اخیر دچار تحولات عظیم ارزشی شده‌اند که شکاف‌های زیادی در حوزه نسلی، سیستم برنامه‌ریزی، خانواده، آموزش، سیستم مدیریتی و حتی سیستم هنجاری جامعه ایجاد کرده است. همچنین با مرور بر مجلات علمی و مضامین‌های روزنامه‌ای می‌توان فهمید ماهواره و

مجازی نیز به دنبال اجرای حرکات و رفتار اوست.

از دیگر ویژگی‌های بازی‌های رایانه‌ای می‌توان به مشارکت‌های اجتماعی و آموزش اشاره کرد.

بازی‌های رایانه‌ای در کنار ویژگی‌های مثبت و مطلوب دارای آثار سوء نیز هستند. از خطرناک‌ترین آثار سوء بازی‌های رایانه‌ای اعتیاد به این بازی‌هاست که بیش از هر چیز کودکان و به ویژه نوجوانان را تهدید می‌کند. این تهدید آن قدر جدی است که گاه به مرگ منجر می‌شود. همانگونه که نوجوانی در کره جنوبی در سال ۲۰۰۵ آن قدر به این بازی‌ها وابسته شده بود که از خوردن و آشامیدن هم امتناع می‌کرد و این امر باعث مرگ او شد. دولت چین معتادان به بازی‌های رایانه‌ای را در یک پادگان نظامی به مدت یک ماه ترک می‌دهد.

یکی از مشترکات تصویری و گرافیکی بسیاری از بازی‌ها، نمایش تصاویر عریان و یا با پوشش بسیار کم زنان است که هیچ سنخیتی با فرهنگ ملی و اسلامی کشور ما ندارد. برای مثال در پایگاه‌های خبری اعلام شد که بازی «سرقت بزرگ اتومبیل» اثر «سن آندریاس»

نقش اثرگذار آن مسأله‌ای است که نیازمند پژوهش‌های علمی و تدبیر سیاست‌گزاران اجتماعی است.

رشد فزاینده طلاق، اعتیاد، خشونت، سرقت، تنش‌های خانوادگی، شکاف‌های عمیق نسلی و آسیب‌های اجتماعی بیان‌گر تحولات عظیم در ساختار و نظام ارزشی جامعه ایران است. برخی از یافته‌های پیمایشی نشان می‌دهد که بین داشتن ماهواره، میزان استفاده از آن و پدیده طلاق، ارتباط معناداری وجود دارد. بسیاری نیز معتقدند برنامه‌های ماهواره‌ای بر افزایش خشونت در جامعه بسیار مؤثر است.^{۱۹}

متأسفانه ورود بدون کنترل ماهواره در خانواده‌ها را به تعبیری می‌توان ورود یک فرد نامحرم و لابالی و دوست ناباب برای بچه‌ها و خانواده تشبیه کرد که به دنبال اختلاف بین زن و شوهر است و به ناموس او چشم طمع دارد، و دین آنها را می‌گیرد، اعتقادات آنها را ضعیف می‌کند، مرزهای حیا و غیرت را می‌شکند،

حقایق سیاسی و اجتماعی را وارونه جلوه می‌دهد، وقت آنها را می‌دزد و آنها را به همدیگر بدبین می‌کند. خرید ماهواره برای منزل ورود چنین افرادی به منزل است.

مجاز شمردن خیانت زن به شوهر و عادی‌سازی روابط با جنس مخالف، عادی‌سازی روابط دختر و پسر قبل از ازدواج، زشتی‌زدایی از حاملگی بدون روابط قانونی و ازدواج، اهانت به والدین و بی‌توجهی به آنها، نفوذ جادو و طلسم در زندگی؛ همه نشان می‌دهد که شبکه‌های ماهواره‌ای بطور هدفمند عفت و غیرت و روابط خانوادگی سالم را نشانه گرفته است.^{۲۰}

۲-۲- تلویزیون

کمتر خانهای است که در آن تلویزیون نباشد و همه مردم تحت تأثیر برنامه‌های آن قرار می‌گیرند. در خیلی از مجموعه‌های نمایشی به تقلید از برنامه‌های غربی سعی در عادی‌سازی روابط دختر و پسر دارند. در صورتی که تا چند سال پیش در سریال‌ها برای مثال وقتی قرار بود ازدواجی صورت بگیرد دختر و پسر خیلی رسمی‌تر با هم رفت و آمد می‌کردند. در سریال‌ها حتما زنان باید با آرایش غلیظ بازی کنند و حجابشان هم مدام کمتر می‌شود. این حالت در مجریان زن هم غالباً دیده می‌شود.

متأسفانه از جنبه جنسی زن در تبلیغات و پیام‌های

سبک زندگی
 مدرن علی
 رغم رفاه
 و آسایش
 ظاهری که
 دارد آرامش
 با خودش به
 همراه نمی آورد.
 در زندگی های
 آپارتمانی
 روابط
 همسایگی به
 صمیمیت ایام
 گذشته نیست.
 علی رغم
 این که محل
 زندگی ها به هم
 نزدیک تر شده
 اما همسایه ها
 از هم دور تر
 و غریبه تر
 شده اند.

شده اما همسایه ها از هم دور تر و
 غریبه تر شده اند.
 منازل مدرن امروزی تغییرات
 اساسی نسبت خانه های قدیمی
 کرده اند. شاید در محیط منازل
 جدید به عنوان بارزترین نمونه

بازرگانی استفاده بالایی
 می شود. رنگ، نوع پوشش،
 آرایش و صدا که همه در جذب
 مخاطب تأثیر می گذارد.

زندگی های لوکس و پر زرق
 و برق مورد دیگری است که در
 پیام های بازرگانی و مجموعه های
 نمایشی نشان داده می شود. سطح
 توقع مردم را بالا می برد و در
 عوض میزان رضایت مندی آن ها را
 از زندگی پایین می آورد.

۳- فرهنگ شهروندی

این روزها در شهرهای بزرگ و
 کوچک ایران ساختمان های بلند
 بنا می شود بی آنکه در این ساخت
 و سازها نگاهی به سبک زندگی
 اسلامی صورت گرفته باشد.

انبوه سازی های مداوم که به
 خصوص در کلان شهرها صورت
 گرفته مردم را از خیلی مواهب از
 جمله هوای پاک محروم کرده
 است.

سبک زندگی مدرن علی
 رغم رفاه و آسایش ظاهری که
 دارد آرامش با خودش به همراه
 نمی آورد. در زندگی های آپارتمانی
 روابط همسایگی به صمیمیت ایام
 گذشته نیست. علی رغم این که
 محل زندگی ها به هم نزدیک تر

برای تغییر، بتوان به آشپزخانه اشاره کرد. در زمان‌های نه خیلی دور آشپزخانه‌ها در اتاق‌هایی در بسته و یا در محیطی دورتر از بقیه خانه قرار داشتند. هنوز هم چنین خانه‌هایی وجود دارند. به مرور یکی از دیوارهای آشپزخانه تبدیل به اپن شد که البته زیبایی هم داشت. اما دیگر بانوی خانه راحتی قبل را در حین پخت غذا و کارهای دیگر مربوط به آشپزی نداشت. این دیوار اپن در سبک خانه‌های جدیدتر با جنس ام دی اف کار می‌شود که گاهی همان اپن هم طراحی‌هایی دارد و در واقع باز است.

در آشپزخانه‌های خیلی جدید دیگر همان اپن هم وجود ندارد و دو طرف آشپزخانه کاملاً بدون دیوار است که بالطبع هیچ مانعی بین مهمانان و محیط آشپزخانه باقی نمی‌گذارد.

یکی دیگر از مضرات این‌گونه منازل وجود سرویس بهداشتی در داخل خانه و غالباً نزدیک آشپزخانه است که به لحاظ پزشکی و سلامتی برای افراد خانواده مضر است. در منازل قدیمی سرویس بهداشتی بیرون

خانه و در حیات قرار داشت. زندگی‌های آپارتمانی در محیط‌های کوچک سبب شده تحرک افراد بسیار کم شود که به لحاظ سلامتی برای انسان مضر است.

۴- تغذیه

توجه صحیح به نوع غذا خوردن و انواع خوردنی‌ها تأثیر زیادی در سلامت انسان و طول عمر او دارد. در قرآن هم سفارش شده است که انسان باید به غذایش نگاه کند.^{۲۱} البته منظور از طعام در این آیه هم غذای جسم است و هم روح.

در سبک زندگی غربی مردم رو به فست‌فودها آورده‌اند که غالباً در رستوران‌ها و نیز از مواد ناسالم تهیه می‌شود. انواع کالباس و سوسیس، نوشابه، روغن‌های ناسالم و خیلی چیزهای دیگر که به خورد مردم داده می‌شود در تغییر سبک زندگی آن‌ها بسیار مؤثر است. افزایش سرطان‌های مختلف، افسردگی، کسالت و خواب‌آلودگی، سکته‌های قلبی و ... از جمله عوارض تغذیه به سبک مدرن و غربی هستند.

طبخ غذا در منزل با مواد سالم

گسترده دارد. از مظاهر این نفوذ به فضای مجازی، رسانه‌های ارتباط جمعی، فرهنگ شهروندی و تغذیه پرداختیم.

فضای مجازی اعم از پیام‌رسان‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای خطرات و آسیب‌هایی دارند که می‌توان با آگاهی‌بخشی، تولید محتوای مناسب و افزایش روابط والدین و فرزندان آسیب‌های آن را کاهش داد. در مورد ماهواره و تلویزیون هم همین قضیه صادق است.

درباره انبوه‌سازی و آپارتمان‌نشینی مسئولین شهری باید اتاق فکر تشکیل دهند و مضرات این نوع زندگی را در برابر محسناتش بسنجند. مسئله‌ای که برای تغذیه مطرح کردیم فقط مربوط به کشور ما نیست. سال‌هاست که صهیونیست‌ها در بسیاری از کشورها اوضاع اقتصادی، سیاسی و حتی تغذیه مردم را به دست گرفته گرفته‌اند و با سیاست‌های کثیف خود اجازه اصلاح اوضاع را به سایر افراد نمی‌دهند.

برای بهبود بحث تغذیه

علاوه بر اینکه حس خوبی به افراد خانواده می‌دهد، در پیشگیری از بسیاری از بیماری‌ها مؤثر است. روحیه تعاون را در افراد خانواده رشد می‌دهد و همچنین باعث می‌شود افراد لحظات بیشتری را با هم بگذرانند.

از دستورات دیگر قرآن در مورد خوردنی‌ها به انسان این است که به خوردنی‌های حلال و پاکیزه روی آورد؛ «يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا»^{۳۳}. این ویژگی در فست‌فودها که نمونه بارز تغذیه مدرن و غربی هستند کمتر به چشم می‌خورد.

از دیگر مظاهر نفوذ فرهنگ غربی می‌توان به کاهش ارتباطات خانوادگی و فامیلی، مد و لباس، روی آوردن مردم به سرمایه‌گذاری در بانک‌ها و عدم رغبت به تولید اشاره کرد که به دلیل طولانی شدن بحث از توضیح آن‌ها صرف نظر می‌کنیم.

نتیجه‌گیری

فرهنگ غرب نفوذی سریع در سایر ملت‌ها دارد. در کشور ما و خانواده‌های اسلامی هم نفوذی

این را باید یادآور شویم که کشور ما پشتوانه چند صد ساله علمی در بحث طب دارد و همچنین دین عزیز ما اسلام میراث گران بهایی را برای ما به یادگار گذاشته است که نجات بخش ما در همه دوران خواهد بود.

پی نوشت ها

۱. محمدجواد، صاحبی، مناسبات دین و فرهنگ در جامعه ایران، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۳۴، ج ۱، ص ۶۰.
۲. همان، ج ۲، ص ۵۳.
۳. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار عالمان و روحانیون تبریز، ۱۳۷۲/۵/۵.
۴. فرهنگ فارسی معین، ذیل واژه نفوذ.
۵. بیانات رهبر معظم انقلاب در مراسم جشن تکلیف دانش آموزان، ۱۳۹۵/۹/۲۳.
۶. سوره مبارکه رعد، آیات ۲۳ و ۲۴.
۷. محمد باقر، مجلسی، بحار الأنوار، بیروت، دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲، ح ۴۰.
۸. حسن بن فضل، طبهرسی، مکارم الأخلاق، قم، الشریف الرضی، ۱۳۷۰، ص ۱۹۷.
۹. علی سیدنژاد و دیگران، مقاله

«رابطه تهاجم فرهنگی غرب و کارکرد خانواده‌های ایرانی»، فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، پاییز ۱۳۹۳، ص ۳۹ و ۴۰.

۱۰. محمد بن یعقوب، کلینی، کافی، دارالحدیث، قم، ۱۴۲۹ق، ج ۱، ص ۲۵.
۱۱. محمد مددپور، خودآگاهی تاریخی، تهران، نشر بهار، ۱۳۸۰، ج ۱، ص ۹۵.
۱۲. محمدتقی، مصباح یزدی، تهاجم فرهنگی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۶، ص ۳۷ و ۳۹.

۱۳. سید محمد، حکاک، تحقیق در آراء معرفتی هیوم، تهران، مشکوه، بی تا، ص ۶.

۱۴. طیبه منصوری شاد و دیگران، مقاله «بررسی میزان و نوع استفاده از پیام‌رسان‌های تلفن همراه هوشمند نزد زنان خانه‌دار تهران»، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تابستان ۱۳۹۷، ص ۱۳۷.

15. <https://www.yjc.ir/fa/6489746/news>

16. <https://www.saramad.ir/fa/63580/news>

۱۷. عبدالرضا آتشین صدف، پرونده ویژه: بازی‌های رایانه‌ای، پایش سبک زندگی، فروردین ۹۵، شماره ۱۲.

۱۸. عبدالرضا آتشین صدف، پرونده ویژه: بازی‌های رایانه‌ای، پایش سبک

- ۹- مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت، دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
- ۱۰- مددپور، محمد، خودآگاهی تاریخی، تهران، نشر بهار، ۱۳۸۰.
- ۱۱- مصباح یزدی، محمدتقی، تهاجم فرهنگی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۶.
- ۱۲- معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، امیر کبیر، ۱۳۵۱.
- ۱۳- طیبه منصوری شاد و دیگران، مقاله «بررسی میزان و نوع استفاده از پیام‌رسان‌های تلفن همراه هوشمند نزد زنان خانه‌دار تهران»، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تابستان ۱۳۹۷.
- ۱۴- نرم‌افزار جامع‌الاحادیث نور.

سایت‌ها

<https://www.yjc.ir/fa/>

<https://www.saramad.ir/fa/>

[63580/news](https://www.saramad.ir/fa/63580/news)

[https://article.tebyan.](https://article.tebyan.11/263936/net)

[11/263936/net](https://article.tebyan.11/263936/net)

[11/263936/net](https://article.tebyan.11/263936/net)

[/http://farsi.khamenei.ir](http://farsi.khamenei.ir)

- زندگی، فروردین ۹۵، شماره ۱۲.
۱۹. عبدالرضا آتشین صدف، ماهواره و سبک زندگی، پایش سبک زندگی، مهر ۱۳۹۴، شماره ۹.
20. <https://article.tebyan.11/263936/net>

۲۱. فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ: سوره مبارکه عبس، آیه ۲۴.
۲۲. سوره مبارکه بقره، آیه ۱۶۸.

فهرست منابع

- ۱- قرآن کریم.
- ۲- آتشین صدف، عبدالرضا، بازی‌های رایانه‌ای، پایش سبک زندگی، فروردین ۹۵، شماره ۱۲.
- ۳- آتشین صدف، عبدالرضا، ماهواره و سبک زندگی، پایش سبک زندگی، مهر ۱۳۹۴، شماره ۹.
- ۴- حکاک، سید محمد، تحقیق در آراء معرفتی هیوم، تهران، مشکوه، بی‌تا.
- ۵- سیدنژاد، علی و دیگران، مقاله «رابطه تهاجم فرهنگی غرب و کارکرد خانواده‌های ایرانی»، فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، پاییز ۱۳۹۳.
- ۶- صاحبی، محمدجواد، مناسبات دین و فرهنگ در جامعه ایران، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۳۴.
- ۷- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، قم، الشریف الرضی، ۱۳۷۰.
- ۸- کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، دارالحدیث، قم، ۱۴۲۹ق، ج ۱، ص ۲۵.

نقش زنان در مقابله با نفوذ فرهنگ غربی

فاطمه ترابی - دانشجوی کارشناسی
ارشد - سطح ۲ حوزه

چکیده

زن نقش تاثیرگذاری در خانواده ایفا می کند و با به عهده داشتن وظایف همسری و مادری به بهترین وجه، جامعه را از خیلی از آسیب ها مصون نگه می دارد. از این روست که زن به عنوان ابزار در تهاجم فرهنگی دشمن مطرح می شود. دشمن با توجه به نقش اساسی زن در جامعه از راه های مختلف سعی بر ضربه زدن به نهاد خانواده را دارد که نتیجه آن تخریب تدریجی جامعه می باشد. هدف از نگارش این مقاله نقش زنان در مقابله با نفوذ فرهنگ غربی و دادن آگاهی به زنان است که بیشتر در معرض انحرافات در همه ابعاد هستند.

واژگان کلیدی: زن، نفوذ، فرهنگ، نفوذ فرهنگ غربی، تهاجم فرهنگی

مقدمه

این مقاله به نقش زنان در مقابله با نفوذ فرهنگ غربی می پردازد. دشمن سعی بر فروپاشی نظام خانواده

را دارد و از راه های مختلف تلاش می کند تا به هدف خود نایل شود. گاهی دشمن در بعد همسری و روابط زناشویی خلل ایجاد می کند به این نحو که زن و شوهر نیازی به یکدیگر نداشته و تنهایی زیستن را برمی گزینند یا زندگی با حیوانات خانگی را بر یکدیگر ترجیح می دهند.

اینها نمونه هایی از تهاجمات دشمن نسبت به خانواده در بعد همسری است. دقت در این امور نشان می دهد که دشمن تا حدودی در امر خود موفق بوده است و غفلت و ناآگاهی زنان نسبت به تهاجمات فرهنگی سبب تخریب نهاد خانواده شده است.

مقاله پیش رو، با هدف افزایش آگاهی و معرفت زنان نسبت به تهاجمات فرهنگی دشمن تعبیه شده تا بتوان گامی موثر در این راه برداشت.

مفهوم‌شناسی

در این مقاله، مفهوم‌شناسی واژگانی است و بنا به ضرورت، اصطلاحی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد که در ذیل به آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. نفوذ

نفوذ در لغت تأیید، اعتبار، برتری و تفوق آمده است. نفوذ به معنای فرو رفتن در چیزی، تأثیر گذاشتن بر کسی و راه یافتن پنهانی در گروه یا جایی معنا شده است.^۱

در اصطلاح نفوذ به معنای ورود به درون اشخاص برای تغییر باورها، اعتقادات و شاکله‌ی هر فرد است که می‌تواند در جهت اثرگذاری مثبت یا منفی صورت گیرد.^۲

۲. فرهنگ

واژه‌ی فرهنگ یکی از پر ابهام‌ترین و در عین حال آشناترین مفهومی مورد استفاده در متون علوم اجتماعی و به ویژه جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی بوده است.^۳

فرهنگ به معنی فرهنگ است که علم و دانش و ادب را در برمی‌گیرد.^۴ فرهنگ به معنی تربیت و معرفت و مجموعه آداب و رسوم نیز هست.^۵

فرهنگ متشکل از ۲ بخش «فر» و «هنگ» است.

«فر» به معنای شأن، شوکت و شکوه، برازندگی، زیبایی و پیرایش، نور و پرتو و... است. «هنگ» نیز به معنای سنگینی، تمکین، وقار، زور فراوان، زیرک، دریافت فهم و... است.^۶

تعاریف اصطلاحی بسیاری در زمینه فرهنگ وجود دارد اما به صورت اجمال می‌توان فرهنگ را اینگونه تعریف کرد: «هر آنچه تمامیت و شخصیت افراد را در تمام ابعاد اعم از اعتقادی، اخلاقی، هنری و... می‌سازد نه تنها معاملات فری بلکه تعاملات اجتماعی را نیز شامل می‌شود.^۷

فرهنگ به انسان هويت و شخصیت می‌دهد. انسان بی‌فرهنگ انسان بدون هويت است.^۸ چنین انسانی نمی‌تواند به حیات مطلوب خود ادامه دهد.

مقام معظم رهبری حفظه الله تعالی در باب فرهنگ می‌فرماید: «فرهنگ مثل آب و هواست. فرهنگ یعنی همین رسوم و آدابی که بر زندگی‌ها و شما حاکم است. به طور کلی ذهنیت حاکم بر یک جامعه به معنای وسیع آن، فرهنگ جامعه را تشکیل می‌دهد.^۹

۳. نفوذ فرهنگی غرب

دشمنان دریافته‌اند که موثرترین راه نفوذ در سایر کشورها، نفوذ در فرهنگ آنان است. از آنجایی که دشمن با ابزار زور و قدرت نتوانسته است به اهداف شوم خود دست یابد، با ابزار «فرهنگ» به ملت‌ها هجوم برده است تا بتواند با دگرگونی در فرهنگ آنان، پیروز میدان شود.

آنان از این طریق می‌خواهند آداب و سنن اجتماعی، اصول اخلاقی حاکم بر جامعه و اصالت و فرهنگ ملی را از بین ببرند و فرهنگ خود را متریقی جلوه دهند تا بتوانند به آینده خود در این کشورها مطمئن باشند.^{۱۰} نفوذ فرهنگی یعنی نفوذ در اعتقادات، ارزش‌ها، گرایش‌ها، رفتارها و کردارها.^{۱۱}

نفوذ فرهنگی، حرکتی است رموزانه، حساب شده، همراه با برنامه‌ریزی دقیق و با استفاده از شیوه‌ها و ابزارها و امکانات متعدد و متنوع برای سست کردن باورها، دگرگونی ارزش‌ها، انحراف اندیشه‌ها، تغییر و تبدیل آداب و سنت‌ها و نابودی اصول اخلاقی حاکم بر یک جامعه.^{۱۲}

نفوذ فرهنگی دشمن از آنجایی دارای اهمیت است که با اجرایی شدن آن، زمینه نفوذ در سایر جبهه‌های انقلاب

اسلامی فراهم می‌شود. زمانی که دشمن توانست از راه نفوذ فرهنگی، سبک زندگی، نوع پوشش، افکار و پیش‌ها را تغییر دهد، خود به خود راهش را برای نفوذ در زمینه‌های دیگر فراهم کرده است.^{۱۳}

به فرموده مقام معظم رهبری^{حفظه} الله تعالی این نفوذ فرهنگی دشمن، همان تهاجم فرهنگی و به تعبیری دیگر شبیخون فرهنگی است زیرا این اقدام دشمن آرام و بی سر و صدا انجام می‌شود و برای مقاصد خاص به بنیان‌های فرهنگی هجوم و باورهای تازه‌ای را به قصد جایگزینی فرهنگ و باورهای ملی وارد کشور می‌کند.^{۱۴}

برخی از مصادیق نفوذ فرهنگ غربی در حوزه زنان

نفوذ در حوزه زن و خانواده یکی از مهمترین ابعاد نفوذ اجتماعی است که پرداختن دقیق به مصادیق در این حوزه از اهمیت زیادی برخوردار است. ملت‌ها هرگاه اراده کردند که زمینه صلاح و فساد را در جامعه به وجود آورند، دست نیاز به سوی زنان دراز کردند.^{۱۵}

زن به عنوان یکی از افراد مؤثر در جامعه نقشی اساسی در بعد تربیتی

این نفوذ فرهنگی
دشمن، همان
تهاجم فرهنگی
و به تعبیری
دیگر شبیخون
فرهنگی است
زیرا این اقدام
دشمن آرام و بی
سر و صدا انجام
می‌شود و برای
مقاصد خاص
به بنیان‌های
فرهنگی هجوم و
باورهای تازه‌ای
را به قصد
جایگزینی فرهنگ
و باورهای ملی
وارد کشور می‌کند

فمینیسم با شعار احیاء حقوق زنان بود. آنان بر این باور بودند که: آن چیزی که در طول تاریخ موجب ظلم به زنان شده، وجود نقش‌های جنسیتی است و اگر زنان بخواهند به حقوق برابر با مردان برسند باید نقش‌های جنسیتی خود مقابله کنند.^{۱۸}

دشمن به زنان اینگونه القاء می‌کند: مسئله زایش که استمرار

و انسان‌سازی دارد. ایفای نقش همسری و مادری یعنی اصالت دادن به نهاد خانواده از دو دیدگاه، یکی انس جویی و محبت و... و دیگری جایگاه مطمئن برای تربیت فرزندان است. لذا خانواده یکی از اساسی‌ترین نهادهایی است که بدون حضور سازنده و فعال آن، جامعه‌ی مطلوب نیز نخواهیم داشت.^{۱۶}

هدف دشمن از هجومش به سمت زن، مختل شدن نظام خانواده است که در پی آن منجر به متلاشی شدن تدریجی جامعه می‌گردد.^{۱۷}

مصادیق نفوذ در حوزه زنان شامل سبک زندگی، سبک مصرف کالا و مایحتاج خانه، سبک پوشش، نوع فرهنگ و روابط اجتماعی در داخل و خارج از خانه از جمله نشانه‌هایی است که دشمن به سوی زن هدف گرفته است که پیروی از فرهنگ غربی به معنای واقعی نفوذ خواهد بود. در ادامه به برخی از مصادیق نفوذ فرهنگ غربی در زنان اشاره می‌شود.

۱. تضعیف رسالت‌های اصیل زنانه

یکی از عواملی که در تضعیف زنان در نقش‌های حساس خود (همسری و مادری) مؤثر بوده فرهنگ غربی

نسل بشریت به آن وابسته است، تربیت فرزند که زن را در جایگاه مربی انسان سازی قرار می‌دهد؛ تدبیر منزل و گرم نگه داشتن کانون خانواده امر بیهوده و بی‌اساسی است که زن را از جایگاه اصلی خود تنزل داده و نوعی ظلم به زن محسوب می‌شود. لذا شعار فمینیسم افراطی تا مرز نفی مادری و همسری برای زنان جلو رفت.

نتیجه چنین نگرشی این بود که نقش مادری را یک نقش غیرفعال و منفعل نشان دهند. وقتی نظریه پرداز فمینیسم خانم «سیمون دوبوار» مطرح می‌کند که مادری یک نقش منفعل در قبال نقش فعال آقایان است و از عمده‌ترین توصیه‌های ایشان به زنان این است که زیر بار مسئولیت مادری نروند و دست و پای خود را با مشکلات ناشی از این مسئله نبندند. این القاء دشمن به جایی می‌رسد که یک خانم خانه‌دار فقط صرف این‌که مشغله دیگری جز مادری و خانه‌داری ندارد، این را برای خود یک ضد ارزش تلقی می‌کند و دچار اضطرابات روانی و مشکلات فراوانی می‌گردد لذا تمام تلاش خود را می‌کند تا احساس کند عضوی مفید در جامعه باشد حتی اگر آن شغل از نظر اجتماعی در پایین‌ترین رتبه باشد

ولی مسئولیت مادری و کار خانه‌داری را یک کار غیر مفید می‌داند و این از عمده‌ترین ضربات مهلک دشمن به حوزه زنان می‌باشد.^{۱۹} برخی از تهاجمات فرهنگی دشمن در تضعیف نقش مادری و همسری عبارتند از:

- تضعیف نقش مادری

با سپردن بچه‌ها به مهد:

مادری نقش غریزی برای زنان است. اگر زن از وظیفه مادری خارج گردد موجب بروز ناهنجاری‌های روانی و رفتاری در کودک، مادر و جامعه می‌گردد.^{۲۰}

اگر زنی از نقش مادری فاصله

گرفت دو مشکل پیش می‌آید:

۱- زن از مسیر اصلی و صحیح خود منحرف شده است و خودش احساس بی‌هویتی می‌کند.

۲- جامعه از مسیر تربیت دینی خارج می‌گردد. هیچ نهادی (مهد و مدرسه) نمی‌تواند تربیت کودک را به عهده بگیرد جز مادر، چرا که شایستگی تربیت کودک را ندارند.^{۲۱}

- بیرون کشاندن زنان به

محیط بیرون از منزل به بهانه

اشتغال

یکی از نقش‌هایی که نظام سرمایه‌داری برای بهره‌برداری بیشتر

خانه کار کنند. در گام دوم باید از ازدواج خودداری کنند. این شغل برای زنان است که به آنان اجازه می‌دهد در صورت نیاز از همسر خود جدا شوند. با داشتن شغل می‌توانند خرج خود و فرزندانشان را تأمین کنند. من به خوبی می‌دانم که کار در جامعه امروزی رهایی بخش نیست بلکه انسان را با خود بیگانه می‌کند. اما در نهایت زنان باید میان یکی از این دو، از خود بیگانگی را انتخاب کنند، خانه داری یا اشتغال در بیرون از خانه.^{۳۳} - سرگرم کردن مادران به فضای مجازی که نتیجه آن بی حوصله بودن مادر نسبت به تربیت فرزند می‌باشد.

- ترجیح دادن زندگی با حیوانات خانگی تا... بچه‌ها

۲. سوق دادن زنان به بی‌حجابی و بی‌عفتی با بهانه شعار آزادی بی‌قید و شرط

یکی از اهداف تهاجم دشمن، ایجاد فساد و بی بند و باری از طریق زنان است تا بتوانند به آنچه که می‌خواهند دست پیدا کنند. نسبت

**دشمنان
دریافته‌اند که
موثرترین راه
نفوذ در سایر
کشورها، نفوذ
در فرهنگ آنان
است. از آنجایی
که دشمن با
ابزار زور و قدرت
نتوانسته است
به اهداف شوم
خود دست یابد،
با ابزار «فرهنگ»
به ملتها
هجوم برده
است تا بتواند
با دگرگونی در
فرهنگ آنان،
پیروز میدان
شود.**

از زنان به کار بسته است، زن را به عنوان نیروی کار ارزان و مطیع و پر حوصله و پردقت به خدمت در کارخانه‌جات در آورده است و عملاً او را با مشاغل شبه خانگی به خدمتکاری جامعه گماشته است.^{۳۴}

خانم سیمون دوبوار در مصاحبه خود با نشریه «ابزرواتور» می‌گوید: به عنوان اولین کار زنان باید خارج از

برخی از راهکارهای نقش زنان در مقابله با نفوذ فرهنگ غربی

۱- معرفی فرهنگ اصیل دینی به زنان

فرهنگ غربی سعی می‌کند زن را برابر با جنس مرد بداند و از مخالفین جدی نقش مادری و همسری هستند در حالیکه در اسلام چنین مسئله ای مطرح نیست. خداوند متعال در قرآن می‌فرماید: «فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ...»^{۲۶} همانا من عمل هیچکدام از شما را ضایع نمی‌کنم چه مرد باشید یا زن و بعضی شما از بعضی دیگر هستید و دوگانگی بین شما نیست. با دقت در آیه به این نکته می‌توان رسید که خداوند نظر و جهت زن و مرد به سوی معنویت است که اعمال معنوی آنها اصالت دارد نه خودشان. همچنین در اعمال معنوی فرقی بین زن و مرد نیست.^{۲۷}

در جای دیگر خداوند متعال می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ...»^{۲۸} ای مردم! شما را

به مقوله حجاب، دشمن گام به گام عمل کرد: در ابتدا با ایجاد شبهه و تردید، باور زنان را نسبت به این مسئله دچار تزلزل کرد در مرحله بعد حجاب را به عنوان یک عامل ضد ارزش و وسیله دست و پا گیر بودن معرفی کرد سپس با رواج الگوی ساخته شده دست خود، زنان را به سوی بی حجابی کشاندند.^{۲۴}

۳- مدگرایی

تقلید از غریبان از دیگر ابزارهای تهاجم فرهنگی غرب است. زمانی که دشمن قادر به تبدیل و تغییر شخصیت مردم نباشد، مهارت «تقلید گرایی» را در بین آنان رواج می‌دهد تا به آنچه می‌خواهند، دست پیدا کنند. ابتدا متد ظاهری خود را به افراد تاثیر گذار خود القا می‌کنند. به طور تدریجی بین مردم و شخصیت ساخته شده از فرهنگ اسلامی، ایجاد شک کرده و با تبلیغات، فرهنگ اسلامی را محقر نشان دهند.^{۲۵}

۴- تجمل گرایی، مصرف

گرایی

اسراف و موارد دیگر که پرداختن به آنها در فضای این مقاله نمی‌گنجد.

دست هم داده و یکدیگر را یاری دهند. این، دو شکل مبارزه با فساد و دعوت به سوی حق، از اصول اسلامی است.^{۳۰}

۴- مقابله با فرهنگ های وارداتی

مد و مد گرایی که غالباً ریشه در زیبایی جویی و تنوع طلبی دارد، اگر در چارچوب موازین شرعی و عرفی بوده و مورد تایید عقل باشد، اشکالی ندارد. اما اگر ناشی از تقلید کورکورانه از بیگانگان باشد، بسیار منفی و مذموم است.^{۳۱}

نتیجه

دشمن از راه‌های مختلف سعی در بهره‌کشی از زن دارد. آنان با شعارهای مختلف از قبیل نگرش فمینیسم، آزادی، اشتغال و... سعی در تخریب نهاد خانواده دارند که نتیجه نهایی آن متلاشی شدن جامعه است. زنان در این راستا نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند. آگاهی و معرفت زنان نسبت به حقوق خود در اسلام و همچنین شناساندن اهداف تهاجم دشمن به زنان، تقویت بینش دینی زنان نسبت به خانه‌داری و تربیت فرزند از اقدامات بسیار مهمی است که تا حدی می‌توان از فروپاشی جامعه اسلامی جلوگیری به عمل آورد.

چه مرد و چه زن ما آفریده‌ایم آن هم به صورت و شکل‌های مختلف برای آنکه با یکدیگر آشنا شوید و همدیگر را بشناسید. هیچکدام از این تفاوت‌ها عامل ارزش نیست، فقط گرمی‌ترین شما نزد ما با تفاوت‌ترین شماست.

۲- شناساندن فرهنگ و اهداف دشمن به زنان

در سایه شناسایی اهداف دشمن می‌توان به مقابله اصولی پرداخت و از آسیب پذیری اقشار مختلف به ویژه خانواده‌ها جلوگیری کرد.

۳- فراهم کردن معنویت و روحیه امر به معروف و نهی از منکر

قرآن کریم برای حفظ ارزش‌های معنوی و اخلاقی به این نظارت همگانی سفارش کرده است:

«و لتكن منكم امة يدعون الى الخير و يامرون بالمعروف و ينهون عن المنكر و اوليك هم المفلحون»^{۳۹}

باید از میان شما جمعی دعوت به نیکی کنند و امر به معروف و نهی از منکر نمایند و آنها همان رستگارانند. در جنبه فردی و اجتماعی، امت اسلامی موظف است برای از بین بردن نابسامانی اجتماعی، دست به

پی‌نوشت‌ها

۱۵. مرضیه سادات بحرینی، جوانان و تهاجم فرهنگی، ۱۳۸۱، ص ۱۵۲
۱۶. فریده مصباحی، نگرش امام خمینی به نقش زنان در توسعه فرهنگی و مقابله با تهاجم فرهنگی، ۹۳/۳/۲۰
۱۷. فاطمه صفری، پایگاه و نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی بر اساس دیدگاه امام خمینی، ۱۳۷۴، ص ۱۴۸
۱۸. اصغر طاهرزاده، زن آن‌گونه که باید باشد، ۱۳۸۷، ص ۲۳۲
۱۹. پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، نقش تربیتی بانوان در مقابله با آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی، مجله پیام زن، ۱۳۸۳، شماره ۱۴۷
۲۰. نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی بر اساس دیدگاه امام خمینی، ص ۱۴۷
۲۱. زن آن‌گونه که باید باشد، ص ۹۳
۲۲. زن آن‌گونه که باید باشد، ص ۲۴۲
۲۳. نشریه نوول ابزراتور، آغاز سال ۱۹۷۲
۲۴. پایگاه حوزه، نقش تربیتی بانوان در مقابله به آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی ۲۵. مرتضی حسینی اصفهانی، راههای تهاجم فرهنگی و مبارزه با آن، ۱۳۷۹، ص ۶۷
۲۶. آل عمران- ۱۹۵
۲۷. زن آن‌گونه که باید باشد، ص ۱۵۷
۲۸. حجرات- ۱۳
۲۹. آل عمران- ۱۱۲
۳۰. راههای تهاجم فرهنگی و مبارزه با آن، صص ۱۴۴-۱۴۲
۳۱. سایت پرسمان

۱. حسن عمید، فرهنگ فارسی عمید، ۱۳۸۹، ص ۱۰۲۵
۲. جواد خاتمی سبزواری و زهره بقیعی، واکاوی مسئله نفوذ فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری با تکیه به آیات قرآن، مجله فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، شماره چهارم، ۱۳۹۶، ص ۵۵۴
۳. دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا، ستیز با تهاجم فرهنگی غرب، ۱۳۷۵، ص ۱۷
۴. علی اکبر دهخدا، لغت‌نامه دهخدا، ج ۱۰، ۱۳۷۳، ص ۱۵۱۰۹
۵. عزیزالله علیزاده، فرهنگ معین، ج ۲، ۱۳۸۴، ص ۱۱۷۶
۶. ستیز با تهاجم فرهنگی غرب، ص ۲۰
۷. واکاوی مسئله نفوذ فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری با تکیه بر آیات قرآن، ص ۵۵۵
۸. ستیز با تهاجم فرهنگی غرب، ص ۲۳
۹. خطبه نماز جمعه تهران، ۶۹/۱/۱۰
۱۰. مسعود خرم، هویت، ۱۳۷۸، ص ۱۵
۱۱. محمدتقی مصباح یزدی، تهاجم فرهنگی، ۱۳۸۰، ص ۱۵
۱۲. هدایتخواه، تهاجم فرهنگی، ۱۳۸۴، ص ۱۷
۱۳. واکاوی مسئله نفوذ فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری، ص ۵۵۵
۱۴. ۱۳۷۰/۱۰/۲۵

منابع و مأخذ

* قرآن کریم

۱. مصباح یزدی، محمد تقی، تهاجم فرهنگی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۰.
۲. حسینی اصفهانی، مرتضی، راههای تهاجم فرهنگی و مبارزه بآن، بی جا، انتشارات فرهنگی قرآن، ۱۳۷۹.
۳. دفتر عقیدتی و سیاسی فرماندهی معظم کل قوا، ستیز با تهاجم فرهنگی غرب، تهران، رامین، ۱۳۷۵.
۴. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۹.
۵. خاتمی سبزواری، جواد و بقیع، زهره، واکاوی مسئله نفوذ فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری با تکیه به آیات قرآن، مجله فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، شماره چهارم، ۱۳۹۶.
۶. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
۷. علیزاده، عزیزالله، فرهنگ معین، تهران، زرین، ۱۳۸۴.
۸. خرم، مسعود، هویت، تهران، حیان، ۱۳۷۸.
۹. صفری، فاطمه، الگوی اجتماعی پایگاه و نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی براساس دیدگاه امام خمینی، بی جا، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴.
۱۰. بحرینی، مرضیه السادات، جوانان و تهاجم فرهنگی، اصفهان، انتشارات حسین فهمیده، ۱۳۸۱.
۱۱. هدایتخواه، ستار، تهاجم فرهنگی، مشهد، ضریح آفتاب، ۱۳۸۴.
۱۲. طاهر زاده، اصغر، زن آنگونه که باید باشد، تهران، المیزان، ۱۳۸۷.
۱۳. مصباحی، فریده، نگرش امام خمینی به نقش زنان در توسعه فرهنگی و مقابله با تهاجم فرهنگی، ۹۳/۳/۲۰.
۱۴. سایت پرسمان
۱۵. سایت حوزه

راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگ غرب در خانواده با محوریت نقش مرد

زهرارسولی - طلبه سطح ۳

چکیده

موضوع مقاله راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگ غرب در خانواده با محوریت نقش مرد است. در این موضوع مطالب بسیاری بیان شده است اما اغلب راهکارهای ارائه شده، متوجه مسئولین و جامعه بوده است در حالیکه اولین اجتماعی که فرد وارد آن می شود خانواده است.

در این مقاله به راهکارهایی اشاره می شود که توسط اعضای خانواده به کار گرفته می شود تا کانون خانواده را در برابر تهاجمات فرهنگی غرب ایمنی بخشد. با توجه به اینکه در اسلام مرد سرپرست خانواده است راهکارهایی که متوجه نقش مرد است ارائه شده است.

در پایان به این نتیجه رسیدیم که اگر در خانواده حقوق و وظایف متقابل اعضا بطور صحیح و کامل رعایت شود، خلاء هایی در خانواده ایجاد نمی شود تا فرهنگ غرب بتواند آنها را پر کند بنابراین کانون خانواده تا حد زیادی در برابر آسیب های تهاجم فرهنگی بیمه خواهد

شد.

واژگان کلیدی: تهاجم فرهنگی، خانواده

مقدمه

جوامع انسانی همواره در معرض حمله های گوناگون از جمله بیماریها، بلایای طبیعی، تهاجم های نظامی و فرهنگی قرار دارند پس اصل وجود حمله را نمی توان انکار کرد اما می توان بررسی کرد که چه کنیم تا از آسیب حمله ها در امان باشیم یا آنرا به حداقل رسانیم.

هجوم دشمن به فرهنگ و عقیده ی یک جامعه یکی از خطرناک ترین حمله هاست. جامعه از نهاد های مختلف تشکیل شده است. کوچکترین و در عین حال موثرترین نهاد جامعه، خانواده است.

خانواده اولین اجتماع است که فرد در آن پرورش یافته و با فرهنگ خود آشنا می شود. شاکله فرهنگی فرد در خانواده پایه ریزی شده و در جامعه رشد می یابد پس برای مقابله با تهاجم فرهنگی، بهترین

فضا خانواده است. رسول خدا صلی‌الله علیه و آله فرمودند: «ابدأ بمن تعول الادنی فالادنی.. از خانواده آغاز کنی هر کس که نزدیکتر است مقدم دارید»^۱.

تعاریف

تهاجم فرهنگی: حرکتی است مرموزانه، حساب شده، همراه با برنامه ریزی دقیق که با استفاده از شیوه‌ها و ابزار و امکانات متعدد و متنوع برای سست کردن باورها، دگرگونی ارزش‌ها، انحراف اندیشه‌ها، تغییر و تبدیل آداب و سنن و نابودی اصول اخلاقی حاکم بر یک جامعه انجام می‌شود.^۲

خانواده: اجتماعی است که با رابطه بین دو ناهمجنس که با ازدواج قانونی شکل گرفته پدید می‌آید و زوجین با هدف دوام و پایایی آنرا تشکیل می‌دهند.^۳

جایگاه خانواده

خداوند در آیه ۶ سوره تحریم می‌فرماید: «یا ایها الذین آمنوا قوا انفسکم و اهلیکم ناراً... ای کسانی که ایمان آورده اید خود و خانواده تان را از آتشی که هیزم آن انسان و سنگ هاست حفظ کنید...» رسول اکرم صلی

الله علیه و آله نیز فرموده اند: «الرجل راع علی اهل بینه و هو مسئول عنهم فالمرأه راعیه علی اهل بیت بعلمها و ولده و هی مسئوله عنهم.. مرد سرپرست خانواده است و در باره آنها از او سوال می‌شود و زن سرپرست خانه شوهرش و فرزندان اوست و درباره آنان از او سوال می‌شود»^۴.

آیه و روایت مذکور به موضوع مهم اشاره دارد که حفظ خانواده در برابر حمله‌های گوناگون، وظیفه‌ای است که مرد وزن و فرزندان، هر کدام سهمی در آن دارند و در حیطه وظایف خود نسبت به آن مسئولند.

با توجه به اینکه دین اسلام دین کاملیست و آموزه‌هایش تا ابد برای بشر کافیست، باید دید که آموزه‌های اسلام در این موضوع چیست. آموزه‌های اسلام در مورد خانواده، از دو جنبه قانونی و اخلاقیست.

اعضای خانواده با رعایت این آموزه‌ها می‌توانند در حفظ کانون خانواده از آسیبها و رشد و تعالی خانواده موثر باشند.

به عبارتی دیگر اولین و مهم‌ترین راهکار مقابله با تهاجم فرهنگی غرب در خانواده، پر کردن خلأهایی است که در اثر عدم شناخت و رعایت کامل و صحیح حقوق و

وظایف اعضا و جاری نکردن آموزه های اخلاقی در خانواده بوجود آمده است. موید این معنا سخن مقام معظم رهبری حفظه الله تعالی است که فرموده اند: «اگر در جامعه ای، خانواده مستحکم شد و زن و شوهر حقوق یکدیگر را رعایت کردند و با هم اخلاق خوش داشتند و سازگاری نمودند و با همکاری هم مشکلات را برطرف نموده و فرزندان را تربیت کردند، جامعه ای که اینطور خانواده ها را داشته باشد به صلاح خواهد رسید و نجات پیدا خواهد کرد و اگر مصلحی در جامعه باشد می تواند این طور جوامع را اصلاح نماید.»

راهکارها

با توجه به جایگاه مهم مرد در خانواده از نگاه اسلام، بطور کلی به وظایف مرد در قبال خانواده اشاره می شود. دانستن این راهکارها می تواند موجب جلوگیری از نفوذ فرهنگ بیگانه در خانواده ها گردد.

۱. هدایت خانواده به سوی کمال و سعادت معنوی

امام صادق علیه السلام در پاسخ به این سوال که: «فی قول الله عزوجل قوا انفسکم و اهلیکم ناراً کیف نقی اهلنا؟ خداوند می فرماید خود و خانواده تان را از آتش دوزخ حفظ کنید. پرسیدند چگونه خانواده مان را از آتش حفظ کنیم؟ فرمودند: تأمرونهم (بما یحب الله) و تنهونهم (عما یکره الله). (به آنچه خدا دوست دارد) امرشان کنید و (از آنچه خدا نمی پسندد) نهی شان کنید.»

اشاره اصلی روایت این است که اولین و بهترین فضای اجرای امر به معروف و نهی از منکر، محیط خانواده است. با توجه به اینکه از نظر فقهی مرد سرپرست و مدیر خانواده است و در مسایل مذهبی خط مشی اصلی خانواده را او تعیین می کند، این وظیفه در درجه اول و در مهم ترین موضوعات عقیدتی، احکامی و اخلاقی خانواده متوجه اوست.

متأسفانه امروزه مردان فقط خود را در برابر دنیا و مسائل مادی و اقتصادی خانواده شان مسئول می دانند لذا این دغدغه را ندارند که از همان ابتدای تشکیل خانواده پایه های اعتقادی، احکامی و اخلاقی خانواده شان را با توجه به آموزه های دینی محکم کنند در نتیجه

هستند که خود و خانواده شان در قیامت زیان کرده اند»، خود را مسئول آخرت اعضای خانواده اش نیز بدانند، در هیچ شرایطی تربیت دینی را در مورد خانواده اش ترک نمی کند و همیشه بر آن تاکید و نظارت دارد.

برای محقق شدن این امر مرد باید **اولا** در انتخاب همسر دقت کند تا با مشارکت وی فضای خانواده را طوری طراحی کند که برگرفته از فرهنگ اسلامی بوده و از مظاهر تهاجم فرهنگی به دور باشد. **ثانیا** اگر هم به دلیل کوتاهی از سوی نهادهای اجتماعی چون دولت و مدرسه و ... آسیبی ازین ناحیه وارد خانواده اش شود، به سرعت در صد رفع آن بر می آید و نسبت به به این موضوع بی تفاوت نباشد.

۲. تامین امنیت و حفظ

حریم خانواده

یکی از وظایفی که اسلام به عهده مرد قرار داده، حفظ امنیت و حریم خانواده است. خداوند ویژگی غیرت را جهت پاسداری از خانواده در نهاد مرد قرار داده است. خداوند در آیه ۵۹ سوره احزاب به پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: «یا ایها النبی قل لزوجک و بناتک

اولین و بهترین فضای اجرای امر به معروف و نهی از منکر، محیط خانواده است. با توجه به اینکه از نظر فقهی مرد سرپرست و مدیر خانواده است و در مسایل مذهبی خط مشی اصلی خانواده را او تعیین می کند، این وظیفه در درجه اول و در مهم ترین موضوعات، عقیدتی، احکامی و اخلاقی خانواده متوجه اوست.

خانواده ها در برابر خطرات تهاجم فرهنگی آسیب پذیر می گردند. اگر مرد خانواده طبق آیه ۱۵ زمر که می فرماید: «ان الخاسرین الذین خسرو انفسهم و اهلهم یوم القیامه. زیانکاران واقعی کسانی

مرد، اولاً
باید از نظر
اقتصادی
خانواده اش
را تامین کند
و دوماً از راه
حلال این کار
را انجام دهد.
در اینصورت
می تواند
خانواده خود
را در برابر
تهاجمات
فرهنگی و ضد
ارزش ها بیمه
کند.

اندازه و غیرتی همراه با خویشتن
داری»^۷
غیرت مرد همچون دژ
محکمی است که بر در
خانواده زده شده و هر کس
نمی تواند بی اجازه وارد آن
شود. مرد غیور اجازه نمی
دهد که مظاهر بی بند و
باری و ابتذال فرهنگ غرب
وارد خانواده اش شود اگر هم
به دلیل سوء مدیریت مسئولان
مشکلی ازین جهت برای خانواده
اش پیش آید ساکت ننشسته و
اقدامی متناسب برای نجات خانواده
اش انجام خواهد داد.

۳. حسن معاشرت با خانواده

در روایت امام صادق علیه السلام ویژگی
دیگری که مرد در ارتباط با خانواده
اش نیاز دارد حسن معاشرت (معاشره
جمیلة) است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید:
«خیر الرجال من امتی الذین لا
یتطاولون علی اهلهم و یحنون
علیهم و لا یظلمونهم؛ بهترین مردان
امت من کسانی اند که نسبت به
خانواده خود خشن نباشند و اهانت
نکنند و دلسوزشان باشند و به آنان
ظلم نکنند»^۸

اگر مرد در خانواده، خوش اخلاقی

و نساء المومنین یدنین علیهن
من جلابیهن... ای پیغمبر به زنان
و دختران خود و زنان مومن بگو
جلبابها (روسری های بلند) خود را بر
خویش افکنند...»

امام صادق علیه السلام در این باره می
فرماید: ان المرء یحتاج فی منزله
و عیاله الی ثلاث خصال یتکفلها
و ان لم یکن فی طبعه ذلک:
معاشره جمیلة و سعة بتقدیر و
غیره بتحصن؛ مرد در خانه نسبت
به خانواده اش نیازمند سه صفت
هست هر چند در طبیعت او نباشد:
خوشرفتاری، گشاده دستی ای به

این کار را انجام دهد. در اینصورت می تواند خانواده خود را در برابر تهاجمات فرهنگی و ضد ارزش ها بیمه کند.

تاکید روایات بر کسب روزی از راه حلال و تاثیر آن بر جسم و روح انسان، ناظر به این است برای رشد و تربیت معنوی خانواده و پیاده سازی فرهنگ اسلامی در آن، لازم است بستر و زمینه این کار را که طهارت جسم و روح است، در اعضا خانواده بوجود آورد.

نتیجه

اجتماع از واحدهای کوچکتر به نام خانواده تشکیل شده است. هرگاه این واحدهای کوچک که رسیدگی به آن آسان تر است اصلاح گردد، کل جامعه اصلاح می شود. اگر در یک خانواده، هریک از اعضا، اهتمام به رعایت حقوق و وظایف متقابل و جاری کردن آموزه های اخلاقی داشته باشند، دیگر خلاء هایی بوجود نخواهد آمد که فرهنگ غرب بتواند آنها را آنگونه که خود می خواهد پر کند و اگر هم تاثیرات مخرب جامعه به خانواده راه یافت، باز هم در همان فضای خانواده حل خواهد شد.

به این معنا را در داشته باشد، در جایگاه ریاستی خود محبوبیت و مقبولیت هم خواهد داشت و اگر هم در موضوعی امر و نهی ای بکند مورد پذیرش خانواده اش قرار می گیرد. ضمن اینکه بد رفتاری مرد در خانواده موجب می شود آرامش در خانواده از بین برود و اعضای خانواده جذب هر چیزی شوند که با آن فقط احساس آرامش می کنند هرچند که آن چیز از فرهنگ غرب و ضد ارزش باشد.

۴. تامین نیازهای مادی و امکانات رفاهی خانواده

امام صادق علیه السلام می فرماید: «الکاد علی عیاله کالمجاهد فی سبیل الله... آنکه برای تامین معاش خانواده اش تلاش کند همانند رزمنده در راه خداست.»^۹

در جای دیگری می فرمایند: «لا تدع طلب الرزق من حله فانه عون لک علی دینک. طلب روزی از (راههای) حلال را هرگز رها نکن چرا که مال حلال یاور تو در دینت خواهد بود.»^{۱۰}

یکی از نکاتی که از این روایات به ذهن می رسد این است که مرد، اولاً باید از نظر اقتصادی خانواده اش را تامین کند و دوماً از راه حلال

پی‌نوشت‌ها

۱. الکافی، ج ۵، ص ۶۷.
۲. ستیز با تهاجم فرهنگی غرب، دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا، نشر رامین، پاییز ۱۳۷۵، چاپ دوم، تهران.
۳. زن در اسلام، فریبا علاسوند، نشر هاجر، چاپ سوم پاییز ۹۶.
۴. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۸۴.
۵. خطبه عقد مورخ ۱۴/۶/۱۳۷۲ به نقل از پرورش و آموزش خانواده در پرتو قرآن و حدیث و تجربه‌های موفق، حسین رودسری، موسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ اول سال ۹۳.
۶. کافی ج ۵، ص ۶۲.
۷. تحف العقول، ص ۳۲۲.
۸. مکارم اخلاق، ص ۲۱۶.
۹. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۶۶.
۱۰. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۴.

منابع

۱. قرآن مجید
۲. الکافی ج ۵، ص ۶۷ و ص ۶۲
۳. وسائل الشیعه ج ۱۷، ص ۶۶ و ص ۳۴
۴. تحف العقول، ص ۳۲۲

اللَّهُمَّ حِصْنُ تَغَوْرُ الْمُسْلِمِينَ بَعْرَتِكَ
وَإِيْدُ حُمَاتِهَا بِقُوَّتِكَ وَ أَسْبِغِ عَطَايَاهُمْ
مِنْ جِدَّتِكَ

دعای ۲۷ صحیفه سجادیه

خدایا بر پیامبر و آل او درود فرست
خدایا مرزهای مسلمین را بر عزت
خودت استوار دار و نگهداران مرزها
را به نیروی خودت توانایی بده و
بخشش های ایشان را از توانگریت
فراوان گردان.
عبارت برای نفوذ از مقام معظم
رهبری؛

کسی که زبان باز و دل روشن و
مغز فعال دارد می تواند مقابل تهاجم
فرهنگی را بگیرد با چه؟ با سنگر
فرهنگی با حصار فرهنگی و با سلاح
دورزن فرهنگی ... جواب کار فرهنگی
باطل؛ کار فرهنگی حق است.

مقلم معظم رهبری ۷۹/۹/۱۹

سپاس از واحد پژوهش خانم
محبوبه وحید- خانم گیتا محسنی-
خانم عبدی